

ODONTOGENE UPALE

Darko Macan

UPALE ČELJUSTI

- Upala je lokalna reakcija na ozljedu tkiva pri čemu su prisutni oteklina, crvenilo, bol i gubitak funkcije
- Upale čeljusti u 92 – 94% bolesnika je odontogene etiologije

UZROK

- Kariozni zub
- Parodontni džep
- Zaostali zubni korjenovi
- Impaktirani i poluimpaktirani zubi
- Zub u frakturnoj pukotini
- Odontogene ciste
- Ekstrakcijske rane
- Traume zuba
- Odontogeni tumori (rijetko)

EDEM

- U početnoj fazi upale (prva 3 dana) fakultativni anaerobi (*S. Milleri*) sintetiziraju hijaluronidazu koja omogućuje infektivnim bakterijama širenje kroz tkivo te tako omogućuje nastanak druge faze (celulitisa)
- Metabolički produkti streptokoka stvaraju povoljnu okolinu za rast anaeroba otpuštajući esencijalne nutrijente, niži PH tkiva i potrošnju lokalnog kisika

CELULITIS

- 3 – 5 dana od početka upale oteklina postaje crvena i tvrđa te padom razine lokalnog kisika anaerobi počinju prevladavati te uzrokuju likvefakcijsku nekrozu tkiva što se očituje stvaranjem apscesa

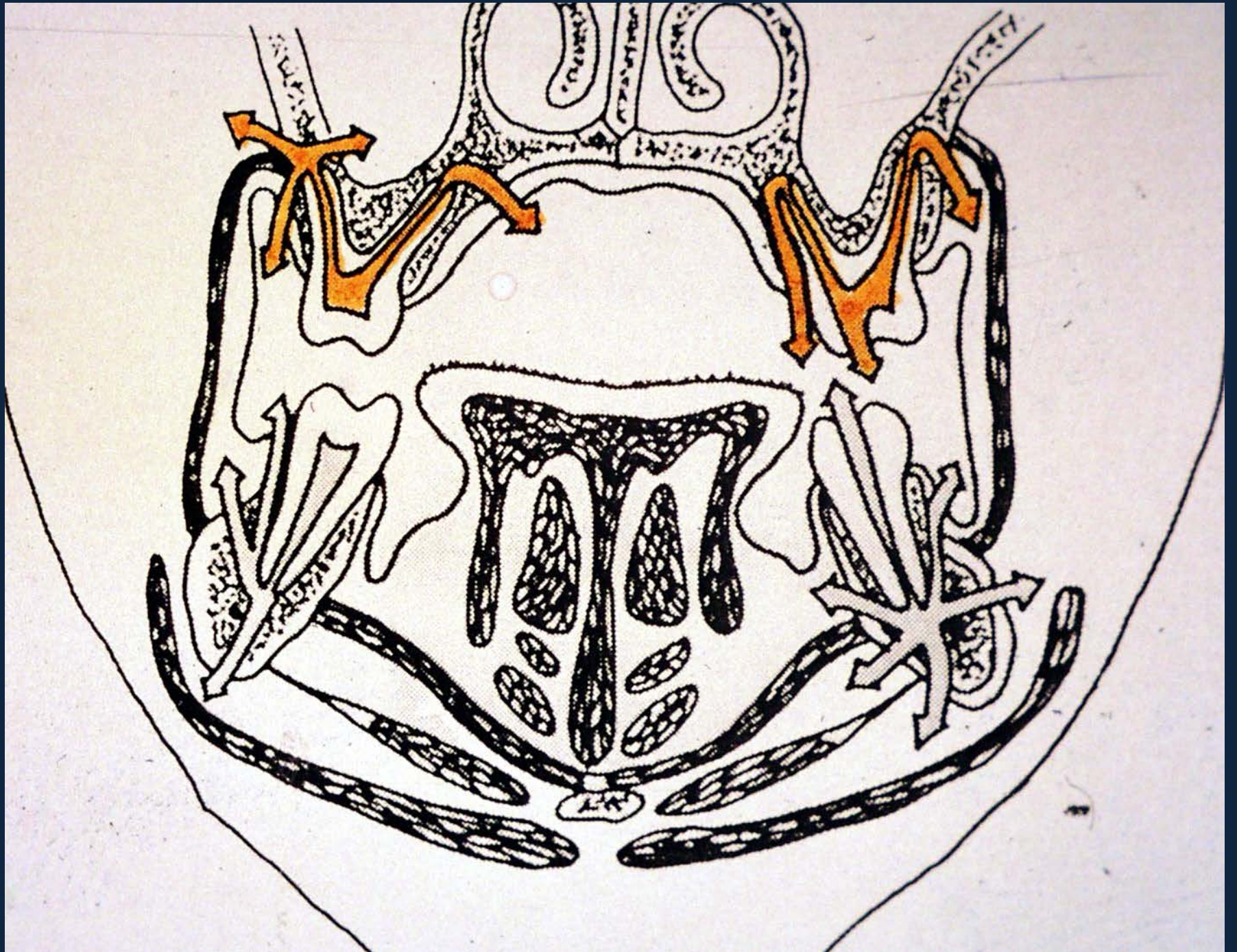
APSCES

- 5 – 7 dana od početka upale, u fazi apscesa anaerobne bakterije prevladavaju te mogu biti i jedine bakterije nađene u kulturi apscesa uzrokujući fluktuiranje apscesa u središtu otekline

APSCES, FLEGMONA, EMPIJEM

- APSCES – lokalizirana i ograničena gnojna upala
- FLEGMONA – difuzna gnojna upala
- EMPIJEM - nakupina gnoja u prirodnoj anatomske šupljini poput pleuralne šupljine ili sinusa

Širenje odontogene upale

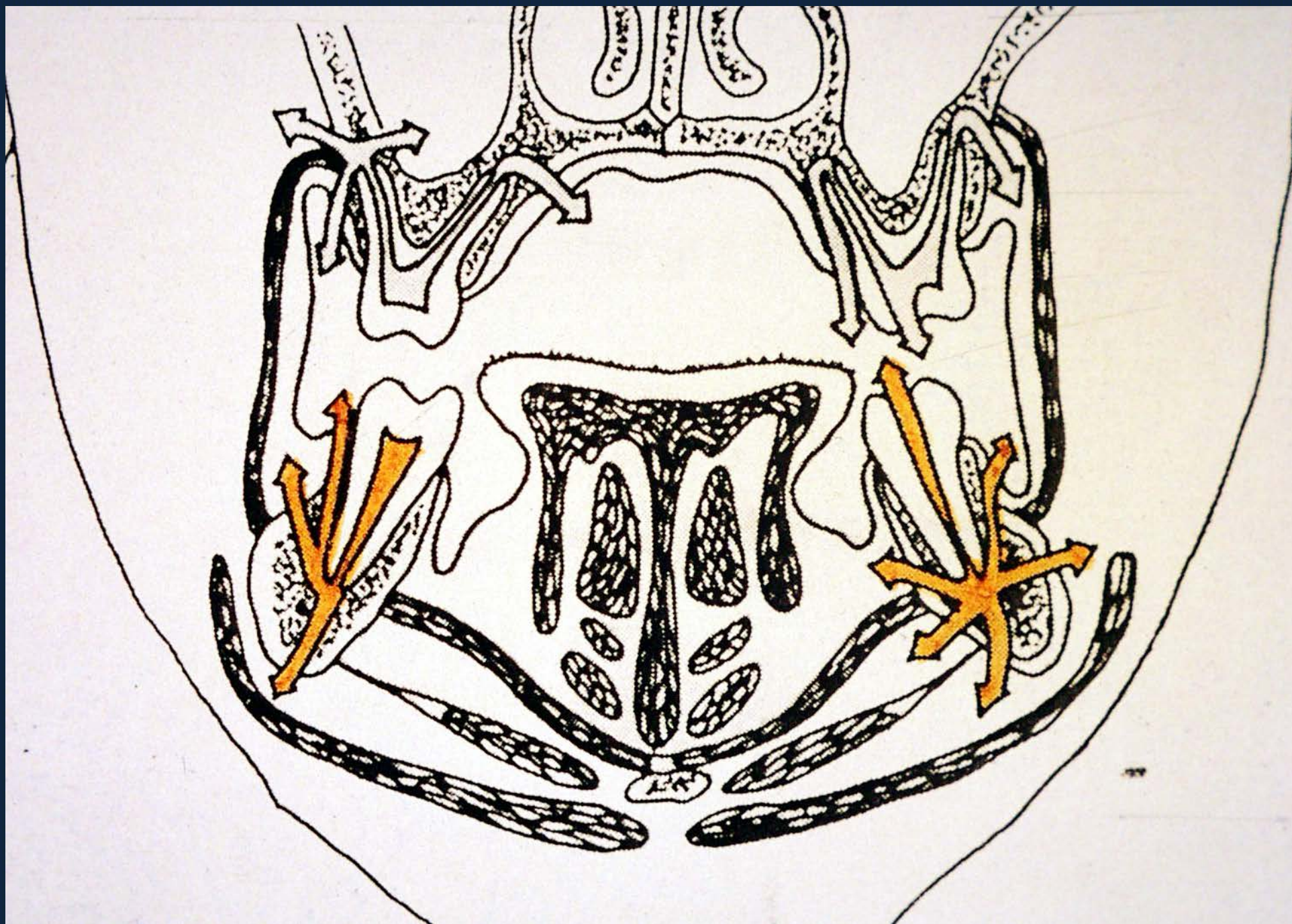

APSCESI U GORNJOJ ČELJUSTI

- INTRAORALNI APSCESI:
  - Abscessus submucosus (vestibuli et palatinus)

- EKSTRAORALNI APSCESI:
  - Abscessus fossae canine
  - Abscessus buccae
  - Abscessus retromaxilaris [fossae (infra)temporalis]

Šírenje odontogene upale

APSCESE U DONJOJ ČELJUST

- INTRAORALNI APSCESE:

- Abscessus submucosus
(vestibuli et sublingualis)

- Abscessus
pterygomandibularis

- Abscessus menti

- Abscessus submentalialis

- Abscessus buccae

- Abscessus regio
(sub)masseterica

- EKSTRAORALNI
APSCESE:

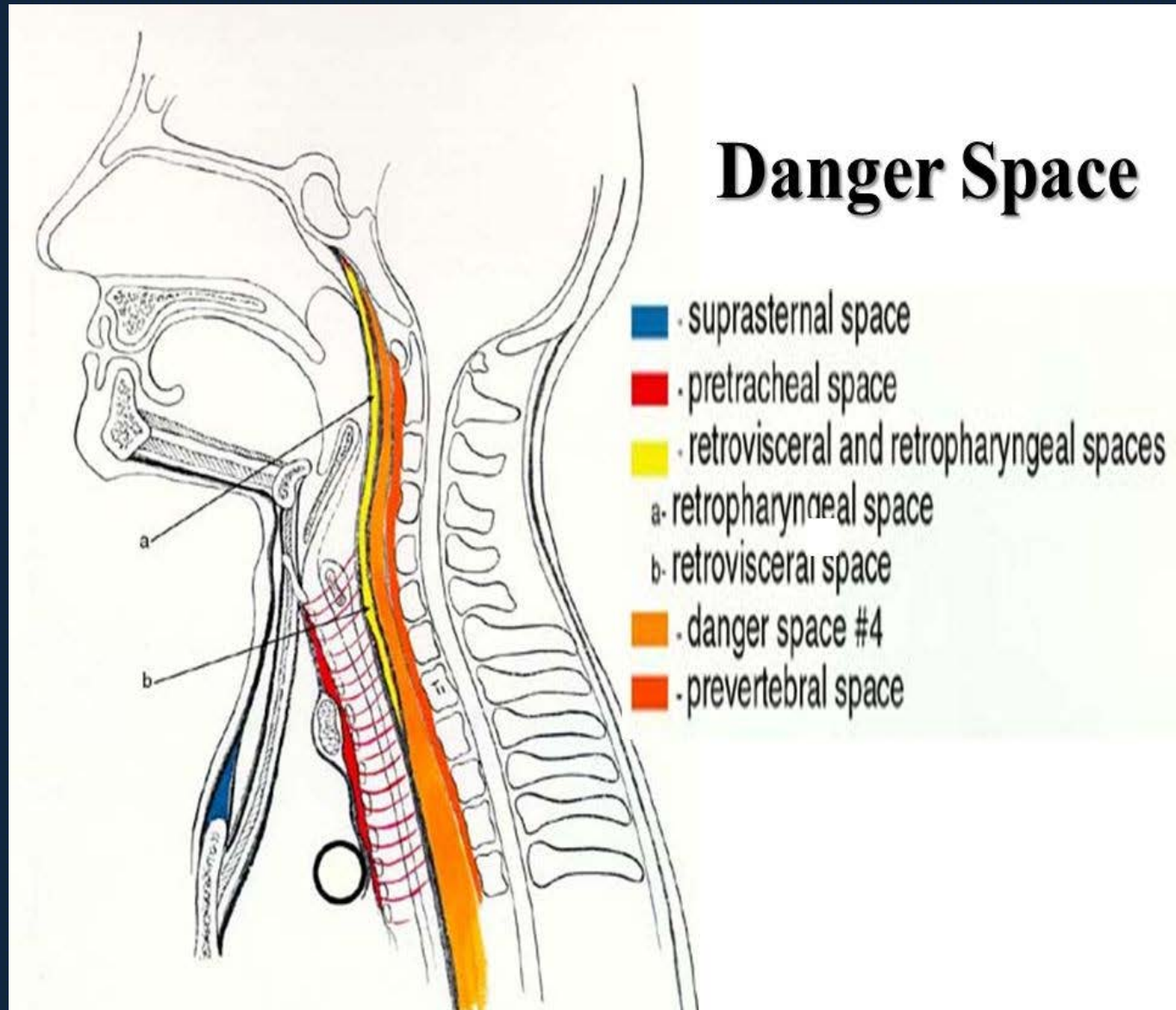
- Abscessus submandibularis
- Abscessus perimandibularis

SEKUNDARNI PROSTORI ŠIRENJA UPALE

- Infratemporalni
- Temporalni
- Pterigopalatinalni
- Parotidni

SEKUNDARNI PROSTORI ŠIRENJA UPALE

- Parafaringealni
- Retrofaringealni
- "Danger space"
- Prevertebralni
- Spinalni

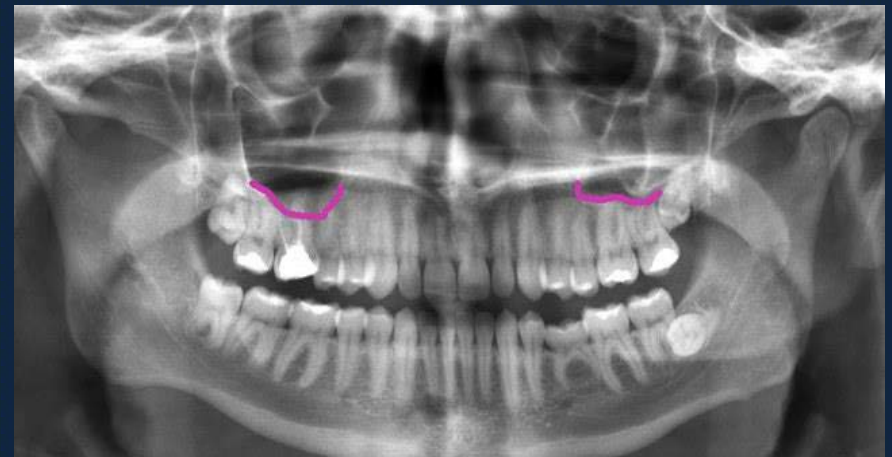

KOMPLIKACIJE ODONTOGENE UPALE

- Sinusitis
- Celulitis orbite
- Nekrotizirajući fascitis
- Tromboza kavernoznog sinusa
- Bakterijski meningitis
- Apsces mozga
- Mediastinitis
- Angina Ludowici
- Tromboza interne jugularne vene (Lemier-ov sindrom)
- Erozija karotidne arterije
- Osteomijelitis
- Opstrukcija dišnih puteva

SINUSITIS

- Gornji kutnjaci i pretkutnjaci
- Periapikalni procesi tih zuba mogu se proširiti i uzrokovati sinusitis
- Najčešće sinusitis nastaje od oro-antralne komunikacije
- SIMPTOMI: začepljen nos, pojačana sekrecija, osjećaj pritiska i bol u području zahvaćenoga sinusa te može biti prisutna glavobolja, najčešće jutarnja, kao i povišena temperatura

SINUSITIS

- LIJEČENJE: endodoncija zuba uzročnika ili njegovo vađenje, antibiotici i dekonjestivne kapi za nos
- U slučaju oro-antralne komunikacije – antibiotici, režanj po Wasmundu ili palatinalna ploča

CELULITIS ORBITE

- je ozbiljna infekcija orbite, koja ovisno o opsegu upale može rezultirati sljepoćom
- većina celulitisa orbite je uzrokovana kožnim ili sinusnim infekcijama, može biti uzrokovana odontogenim upalama koje se šire u sinus i orbitu
- identifikacija uzroka infekcije pospješuje liječenje

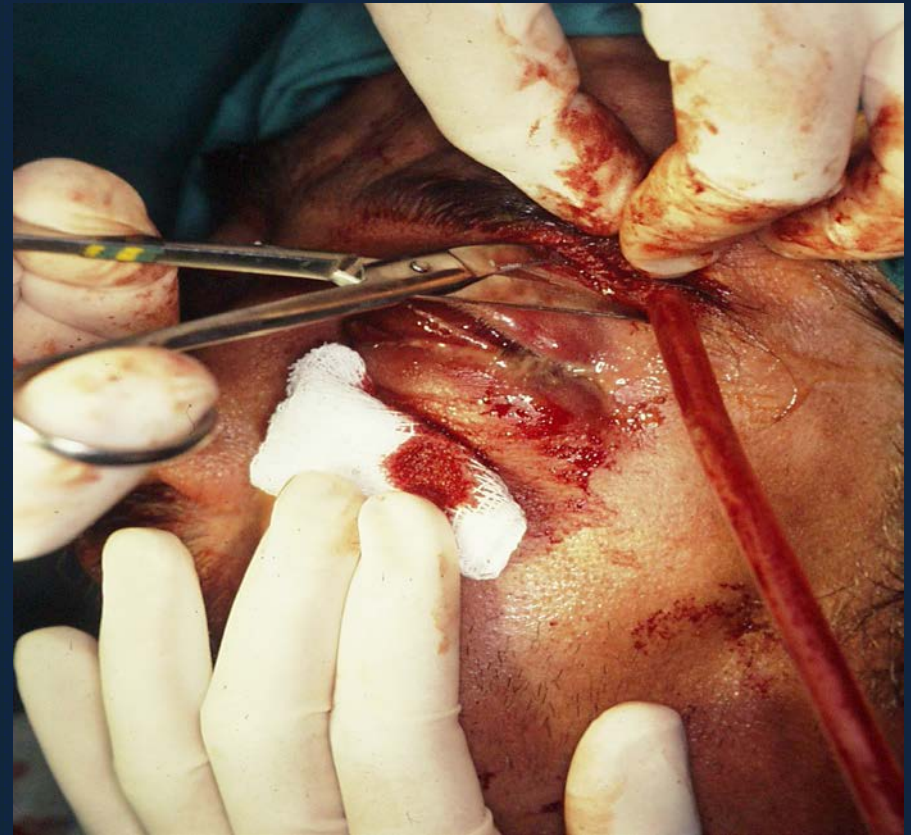

CELULITIS ORBITE

- 4 su glavna puta kojim se odontogena infekcija može proširiti u orbitu i uzrokovati celulitis orbite:
  - 1) preko maksilarnih sinusa (najčešće)
  - 2) premaksilarnim mekim tkivom
  - 3) posteriorno putem infratemporalne udubine i inferiorne orbitalne pukotine
  - 4) putem angularne i oftalmičke vene

CELULITIS ORBITE

- TERAPIJA: antibiotici, incizija, trepanacija maksilarnoga sinusa, vađenje zuba uzročnika

NEKROTIZIRAJUĆI FASCIITIS

- definira se kao brzo progresivna nekroza potkožnog masnog tkiva i fascije
- Samo 3 - 4% svih slučajeva su uzrokovani odontogenim infekcijama
- drugi i treći mandibularni kutnjaci najčešći uzrok
- SIMTOMI: groznica, zimica, tahikardija, osjećaj nelagode, promijenjena razina svijesti i opće loše stanje organizma

NEKROTIZIRAJUĆI FASCIITIS

- Ako se bolest ne otkrije i ne liječi odmah, kompresija dišnih puteva je neizbježna zajedno sa širenjem u medijastinum čineći ga životno ugrožavajućim stanjem
- kod imunokompromitiranih bolesnika koji imaju šećernu bolest, karcinom, alkoholičara, HIV-a, pothranjenosti ili pacijenata s bolesnom jetrom
- Stopa smrtnosti varira od 10% do 40%

NEKROTIZIRAJUĆI FASCIITIS

- TERAPIJA: Agresivna kirurška intervencija (incizije, kontrainsizije), intravenski antibiotici širokoga spektra i ako je moguće vađenje zuba uzročnika

Fig. 3. Fresh margins of the wound after surgical exploration of the submandibular and the neck region.

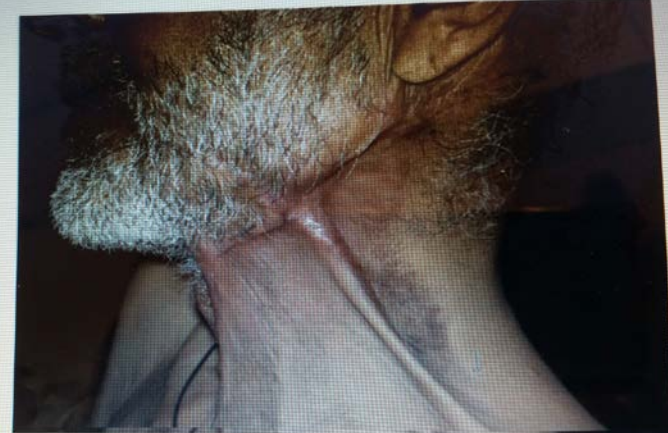
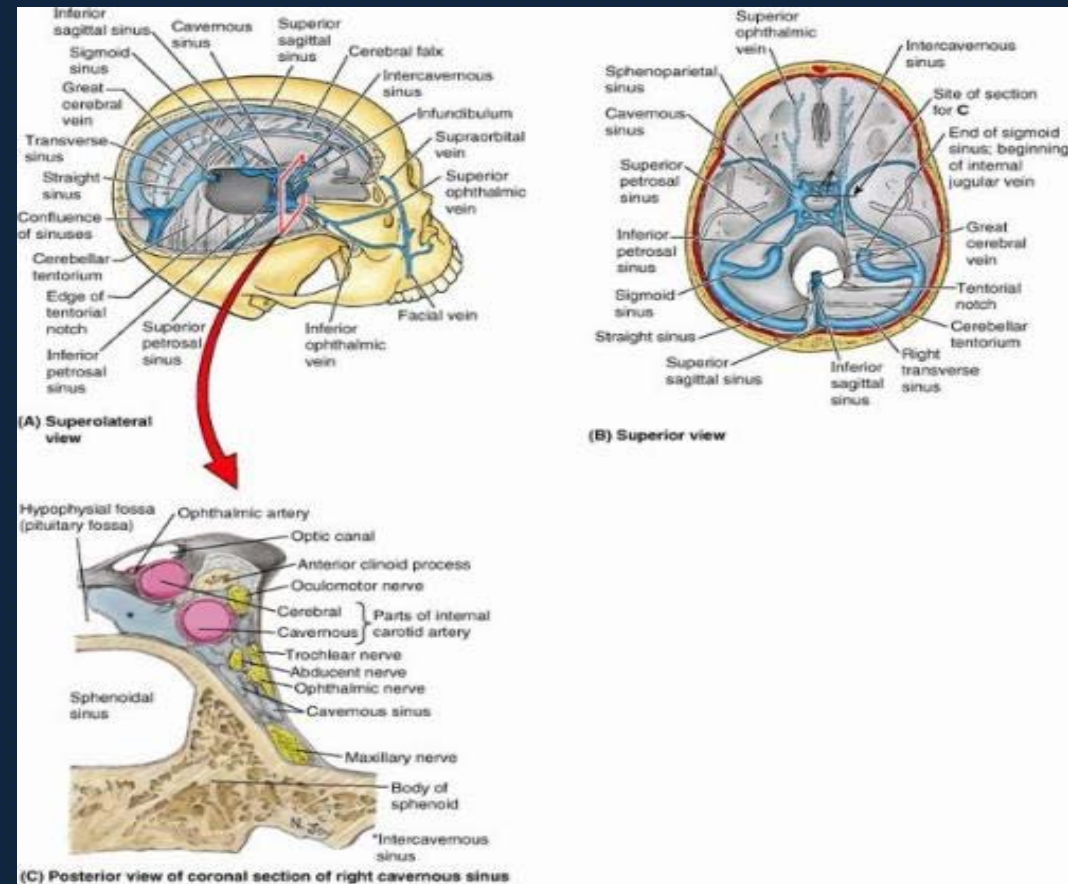

Fig. 4. Satisfactory healing by secondary intention.

INTRAKRANIJALNO ŠIRENJE UPALE – TROMBOZA KAVERNOZNOG SINUSA

- Infekcija odontogenog podrijetla može se širiti ne samo per continuitatem nego i krvnim i limfnim žilama
- Vena facijalis i angularis su preko gornje i donje oftalmičke vene povezane s kavernoznim sinusom
- Pterigoidni venski splet je također preko oftalmičke vene u komunikaciji s kavernoznim sinusom
- Tromboflebitis oftalmičke vene ili vene angularis može retrogradno dovesti do tromboze kavernoznog sinusa

INTRAKRANIJALNO ŠIRENJE UPALE – TROMBOZA KAVERNOZNOG SINUSA

- SIMTOMI:
- venska opstrukcija retine i konjunktive
- disfunkcija III., IV., VI., oftalmicus i maxilaris kranijalnog zivaca
- smanjen kornealni refleks
- dilatacija pupile
- uz edem prisutna bol u oku i osjetljivost na pritisak
- visoka temperatura
- jake glavobolje

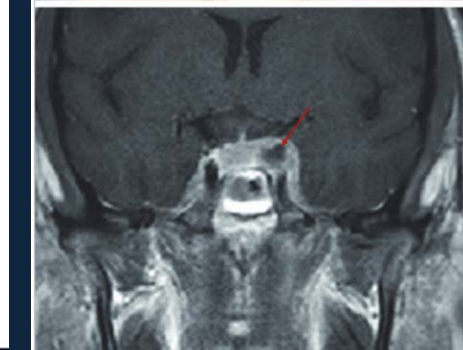
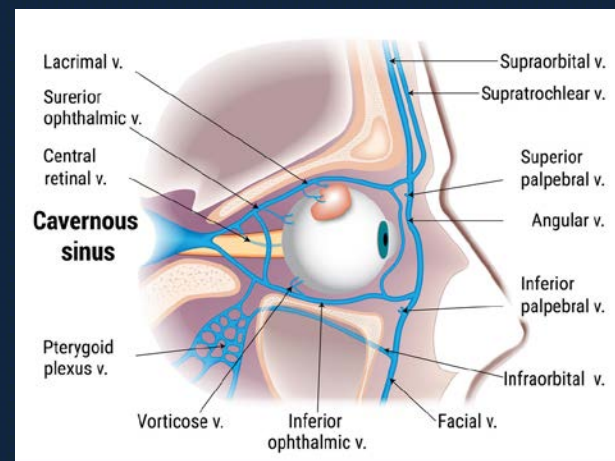
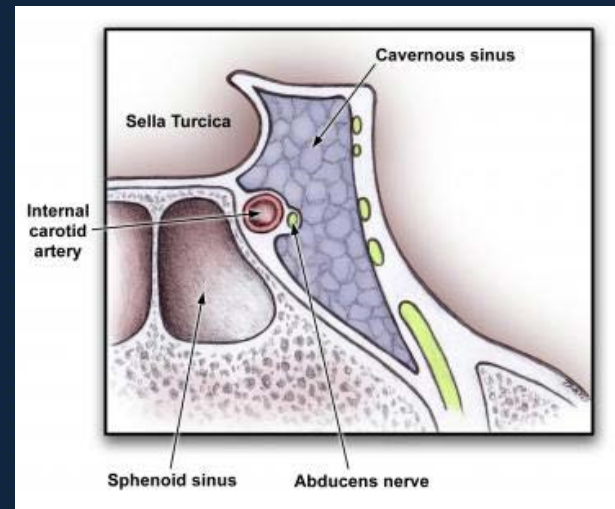

Fig. 15.15 (a) Left periorbital swelling, ptosis, proptosis, and ophthalmoplegia with headache secondary to left cavernous sinus thrombosis; (b) Coronal T1 weighted MRI with contrast showing enlargement and enhancement of the left cavernous sinus (left cavernous sinus thrombosis) (arrow).

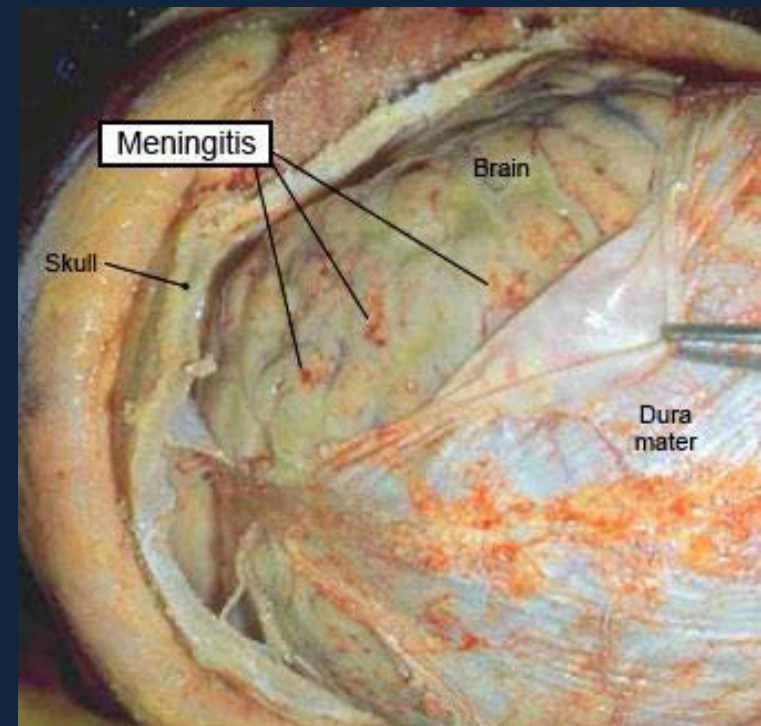

INTRAKRANIJALNO ŠIRENJE UPALE – TROMBOZA KAVERNOZNOG SINUSA

- TERAPIJA:
- visoke doze antibiotika parenteralno
- kirurgija (primarno neurokirurški zahvat, drenaža orbite, maksilarnog sinusa, vađenje zuba ako nije nastupila sepsa)

INTRAKRANIJALNO ŠIRENJE UPALE – BAKTERIJSKI MENINGITIS

- Širenje upale endokranijalno može dovesti i do BAKTERIJSKOG MENINGITISA
- Simptomi:
  - Glavobolja
  - Temperatura
  - Ukočen vrat
  - Povraćanje
  - Konvulzije
  - Smanjen prag svijesti i koma

INTRAKRANIJALNO ŠIRENJE UPALE – BAKTERIJSKI MENINGITIS

- Terapija: velike doze antibiotika

Meningokokni osip „rush”

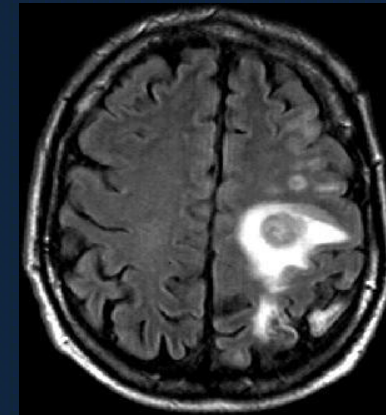
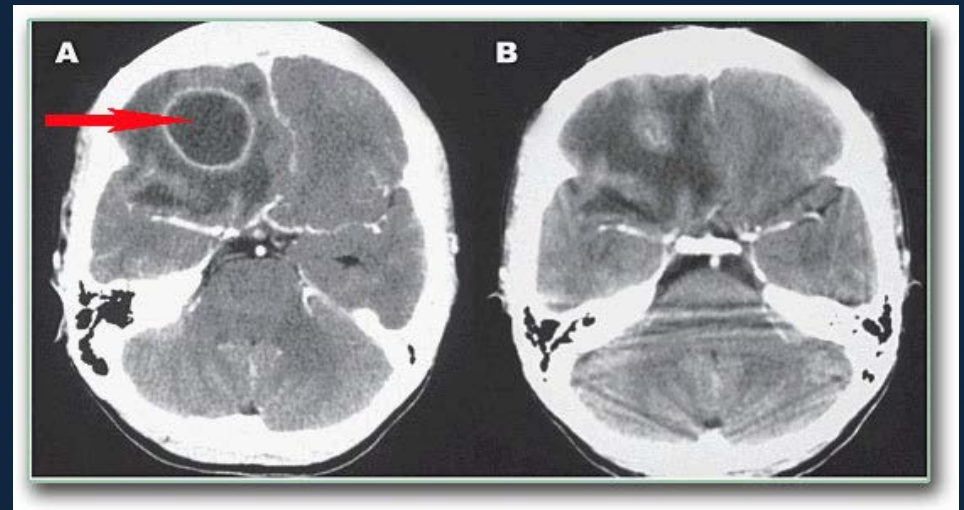

Meningokokne petehije

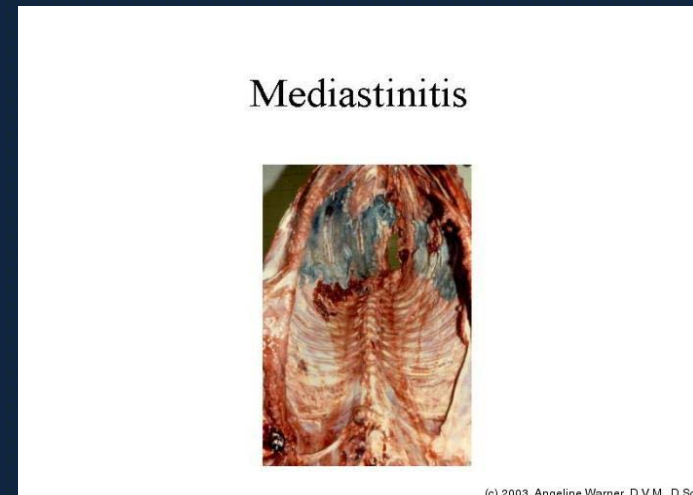
INTRAKRANIJALNO ŠIRENJE UPALE – APSCES MOZGA

- Moguć je i razvitak APSCESA MOZGA koji može biti posljedica septičkog tromboflebitisa ili septičkog embolusa, može biti odontogene etiologije
- SIMPTOMI: hemiplegija i afazija
- TERAPIJA: antibiotici u kombinaciji sa steroidima i manitolom, kirurški kraniotomija i drenaža apscesa

MEDIASTINITIS

- može nastati od odontogene upale koja se proširila iz parafaringealnog ili iz retrofaringealnog prostora između arterije karotis, vene jugularis i vagusa u medijastinum (vagina karotis) ili preko "danger space-a"
- SIMPTOMI: jaka dispneja, bol u grudima, stalna temperatura i zimica
- Radiološki vidljivo proširenje medijastinuma, zrak u medijastinumu, pleuralni izljev

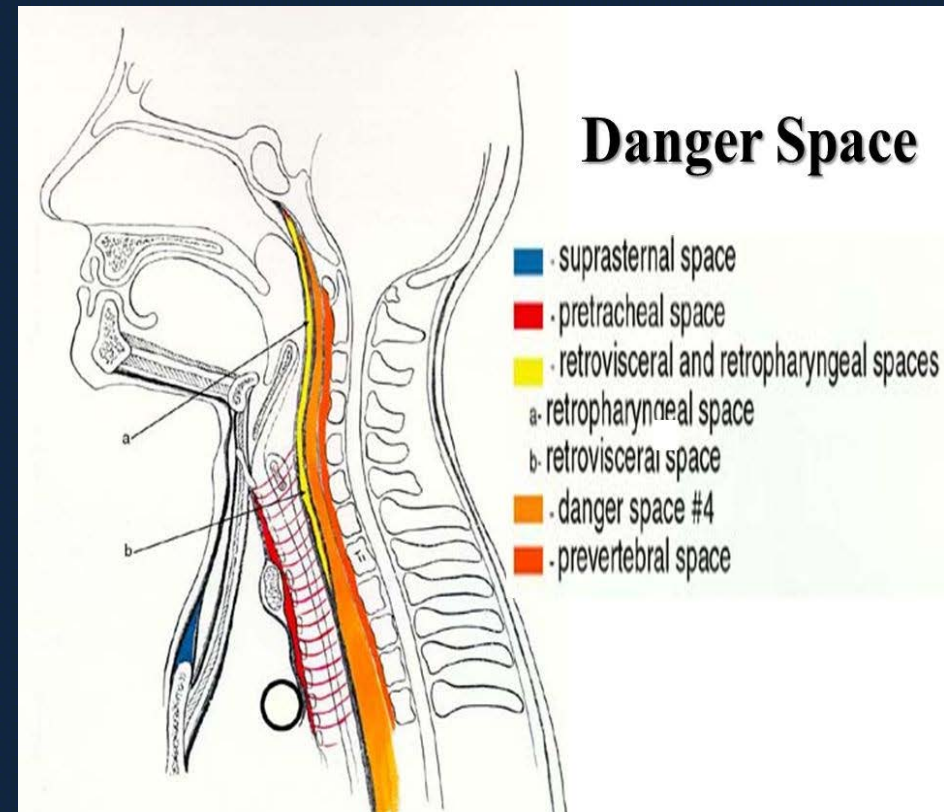

MEDIASTINITIS

- TERAPIJA:
- antibiotici parenteralno, torakalna kirurgija (torakotomija, kolarna incizija), vađenje zuba uzročnika ako nije nastupila sepsa

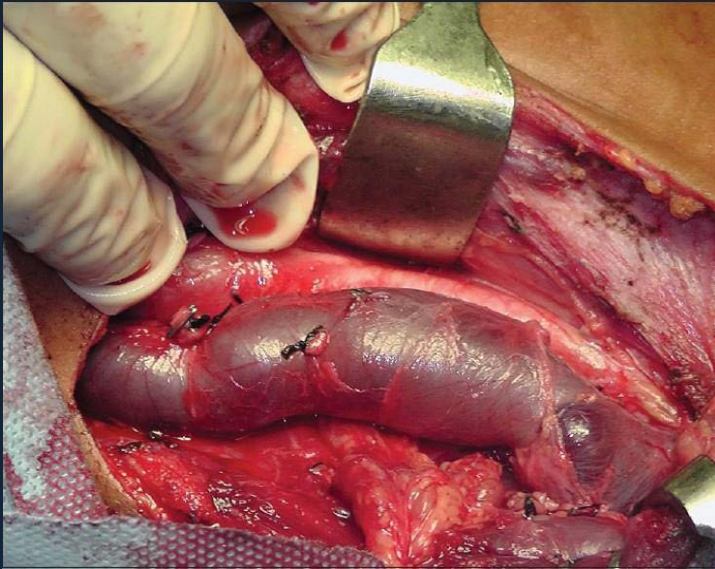
TROMBOZA INTERNE JUGULARNE VENE I EROZIJA KAROTIDNE ARTERIJE

- Rijetka komplikacija akutne odontogene upale koja obično nastaje u vezi s parafaringealnim prostorom
- SIMPTOMI: osjetljivost i induracija duž sternokleidomastoidnog mišića i oticanje lateralne faringealne stijenke, erozija karotidne arterije uključuje epizode krvarenja iz usne šupljine ili uha ili ekhimoze oralnog i vratnog tkiva
- Stanje zahtijeva hitnu kiruršku intervenciju i smislu incizija, kao i podvezivanje arterije.

TROMBOZA INTERNE JUGULARNE VENE I EROZIJA KAROTIDNE ARTERIJE

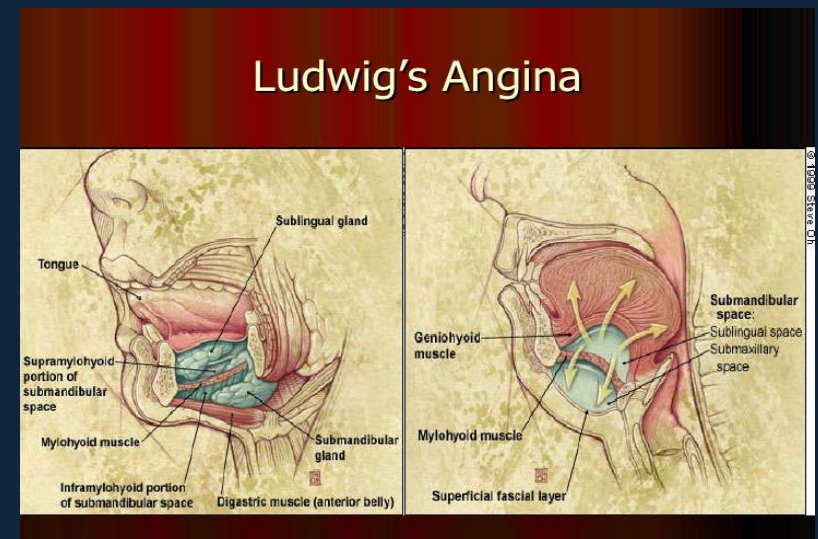
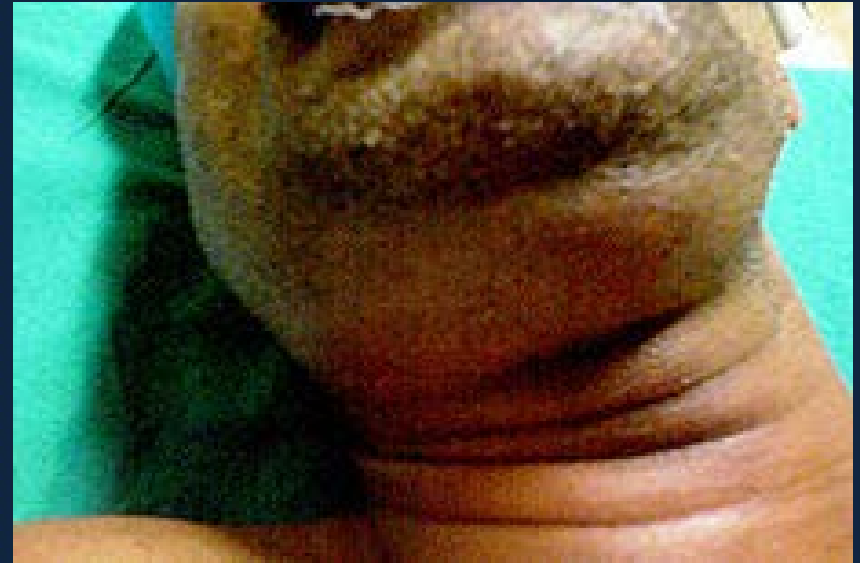
- TERAPIJA: vanjska drenaža parafaringealnog prostora i podvezivanje jugularne vene. Ako je odontogene etiologije pitanje oportunisti vađenja zuba, ako nije nastupila sepsa.

ANGINA LUDOWICI

- karakterizira je obostrana oteklina submandibularnog, submentalnog i sublingvalnog prostora
- brzo nastaje i širi se
- najčešći uzročnik su drugi kutnjaci i rjeđe prvi kutnjaci
- dno jezika i usta su odignuti, može nastati i edem glotisa

ANGINA LUDOWICI

- SIMPTOMI: groznica, glavobolja, temperatura, otežano gutanje i govor, slina koja curi iz usta
- letalni ishod moguć zbog gušenja, septikemije, medijastinitisa i aspiracijske pneumonije
- 80% Ludwigovih angina je odontogenog podrijetla, a ostalih 20% od jezika, tonzila, ždrijela i larinksa

ANGINA LUDOWICI

- TERPIJA: liječenje mora biti energično, bez odlaganja, u stacionarnoj ustanovi s visokim dozama antibiotika, ako se stanje pogoršava treba kirurški intervenirati incizijom i/ili traheotomijom te ekstrakcijom zuba uzročnika

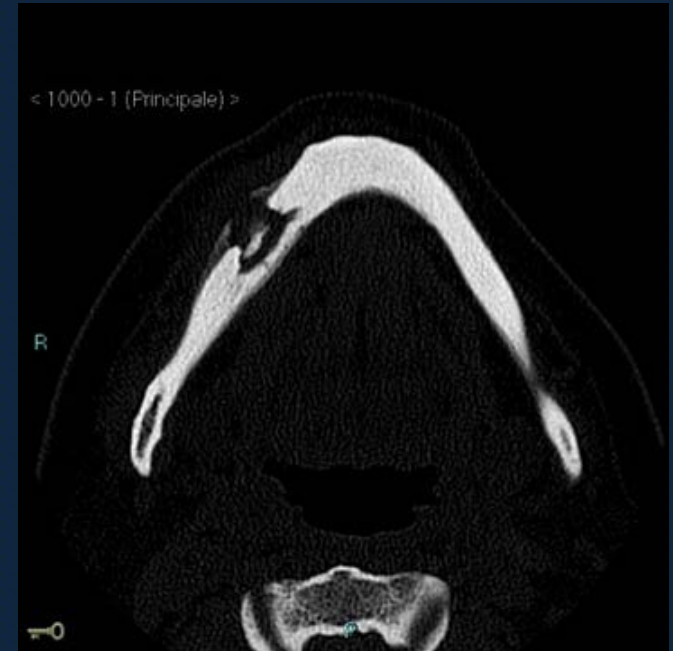
OSTEOMIJELITIS

- Osteomijelitis je rijetka komplikacija akutne odontogene upale, češće kronične upale i ako se zub uzročnik ne izvadi na vrijeme. Može nastati i hematogeno, tada često nije odontogene etiologije.
- Češća je u mandibuli zbog lošije opskrbe krvlju i deblje kortikalne stijenke
- To je difuzna upala kosti koja zahvaća periost, spongiozu i kortikalni dio kosti
- Upala je najčešće lokalizirana na područje oko zuba uzročnika, koji je pomičan i bolan na perkusiju
- Daljnjom progresijom upale nastaje gnojenje i stvaraju se koštani sekvestri
- Predispoziciju za osteomijelitis stvara dijabetes, terapija kortikosteroidima, imunodeficijencije i kronične bolesti, neki lijekovi (MRONJ), radioterapija, a rijetko nastaje u zdravih pacijenata.
- SIMTOMI: otekline, bol, visoka temperatura, dehidracija i malaksalost

OSTEOMIJELITIS

- TERAPIJA: antibiotici uz antibiogram kroz duži vremenski period i kirurška terapija u obliku kortikotomije ili sekvestrektomije

ZAKLJUČAK

- U svrhu prevencije širenja upale bitno ju je ograničiti na usnu šupljinu, terapijskim pristupom koji u prvom redu uključuje sanaciju zuba uzročnika (trepanacija ili ekstrakcija), incizija uz terapiju antibiotikom, jer se na taj način rješava uzrok i sprečavaju posljedice i eventualne komplikacije!